

11. UNA MIRADA GLOBAL SOBRE LA JOVENTUT DE CATALUNYA

Pau Serracant Melendres i Mireia Sala Torrent

11.1. Introducció

Els capítols precedents ofereixen una anàlisi aprofundida sobre diferents aspectes de la vida de les persones joves (com l'educació o la participació) o sobre l'impacte dels factors de desigualtat (com el sexe o la classe social) en la seva situació. Alguns d'aquests capítols han analitzat, a més de la situació actual de les persones joves, les trajectòries que han seguit en determinats àmbits (com els estudis, l'activitat laboral o l'emancipació). Per cloure l'explotació de les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) de 2017 d'aquesta publicació, en el present capítol s'ofereix una mirada global sobre la joventut catalana que integra informació dels diferents àmbits de la seva vida; també es combina una mirada estàtica (sobre la situació actual dels individus) amb una de dinàmica (sobre les seves trajectòries).

Per plantejar aquesta anàlisi es parteix de les realitzades en les edicions de l'EJC de 2007 i 2012 (Miret *et al.*, 2008, i Serracant, 2013). Llavors, en els capítols dedicats a oferir una mirada global sobre el conjunt de l'EJC es va optar per una aproximació empírica: els autors van seleccionar un seguit d'indicadors clau de les diferents temàtiques cobertes per l'enquesta i a partir d'una anàlisi de clústers van classificar les persones joves en diferents grups. Més enllà de la selecció inicial dels indicadors clau, va ser "l'estadística" la que va generar els grups resultants. Allò rellevant dels dos capítols esmentats és que les classificacions finals responien a la lògica del cicle vital i de les anomenades *transicions a la vida adulta* (Casal, 2000); és a dir, els aspectes relacionats amb els estudis, la feina i la formació d'una llar pròpia determinaven la configuració de diferents grups dins la joventut. Per a l'anàlisi del conjunt de les dades de l'EJC17 s'ha volgut partir d'aquesta experiència i establir una classificació teòrica, *a priori*, tant de la situació actual com de les trajectòries de les persones joves, basada en les variables relacionades amb les transicions juvenils (educació, treball i emancipació); veure com el fet d'estar en una situació determinada en relació amb les transicions s'associa amb altres aspectes de la vida de les persones joves (com la pobresa, les pràctiques d'oci, la salut o la participació), i constatar quina relació tenen amb els factors de desigualtat (quins joves formen part de cada grup).

Aquest exercici s'ha fet tant per al conjunt de joves (de 15 a 34 anys), posant el focus únicament en la seva situació actual (secció 11.2), com per als joves de més edat (de 28 a 34 anys), tenint en compte les seves trajectòries (secció 11.3).

11.2. Les diferents situacions de la joventut

Aquesta secció se centra a mostrar la situació del conjunt de les persones joves en relació amb les seves transicions; posa en relació la situació respecte a la transició amb altres esferes de la vida, i analitza quin tipus de joves tenen més pes en cada situació.

11.2.1. Les persones joves segons la situació transicional

La taula següent mostra els resultats de creuar l'activitat principal¹ de la persona amb la seva situació familiar, amb la intenció de vincular tres variables clau relacionades amb cadascuna de les transicions juvenils.

TAULA 11.1. Activitat principal segons situació familiar. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Activitat principal	Situació familiar				Total
	No emancipat/ada ²	Emancipat/ada			
		No viu en parella ³	Viu en parella		
			Sense fills/es	Amb fills/es ⁴	
Estudiant	32,4	3,0	0,9	0,3	36,8
Ocupat/ada	16,6	10,0	13,8	9,1	49,5
Aturat/ada	4,8	1,1	1,0	0,9	7,8
Inactiu/iva	2,0	0,9	0,3	2,9	6,0
Total	55,8	15,0	15,9	13,2	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a l'activitat principal, el 36,8% de les persones joves estudien, gairebé la meitat treballen (49,5%), el 7,8% estan a l'atur i el 6% són persones inactives que ni estudien ni treballen. Cal recordar que les dades fan referència a l'activitat principal, de manera que entre els estudiants hi pot haver persones que treballen. Això és especialment rellevant

1 L'activitat principal és aquella que la persona entrevistada ha considerat com a tal: és a dir, es tracta d'una classificació subjectiva a partir dels criteris de cada individu, i no exclou que l'individu es trobi en altres situacions (com per exemple, estudiar com a activitat principal i treballar els caps de setmana, o estar a l'atur i fer alguna feina de caire informal).

2 Inclou un nombre reduït de persones que viuen amb la seva parella però a la llar d'origen (amb els seus pares o progenitors).

3 Amb fills o sense, tot i que les persones joves emancipades que no viuen en parella i viuen amb els fills són una petita part d'aquest grup.

4 Fills propis o de la parella.

pel que fa als joves inactius, ja que entre aquests hi pot haver persones que cursen algun tipus d'estudi, tenen alguna ocupació precària o cerquen feina de tant en tant. Pel que fa a la situació familiar, més de la meitat de les persones joves no estan emancipades (és a dir, viuen a la llar d'origen: 55,8%) i la resta ho estan, sigui sense viure en parella (15%), vivint en parella però sense fills (15,9%) o amb la parella i els fills (13,2%).

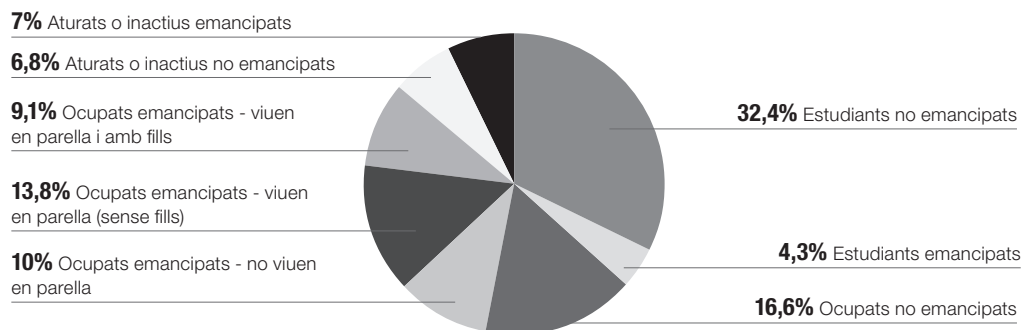
L'interès de la taula rau, lògicament, en la combinació d'aquestes dues situacions. Els resultats reflecteixen, en bona part, els diferents moments propis del cicle de vida en la nostra societat: el grup més nombrós de joves (32,4%) està format per persones l'activitat principal de les quals consisteix a estudiar i que no estan emancipades. La resta de persones que tenen els estudis com a activitat principal constitueixen el 4,2% de les persones joves. Tot i que els resultats inclouen els joves de 15 a 17 anys, és clar que a Catalunya la situació d'estudiant és poc compatible amb l'emancipació domiciliària, a diferència del que passa (si més no per a joves universitaris) en altres països europeus, en els quals sovint l'inici de l'etapa universitària coincideix amb el moment d'emancipació.

La següent situació d'activitat més freqüent agrupa la meitat de les persones que l'anterior: concretament, el 16,6% dels joves treballen però no estan emancipats (sigui perquè els seus ingressos no els ho permeten o perquè encara no ho desitgen). Tot i això, la proporció de joves ocupats i emancipats (agrupant les diverses opcions) és clarament superior (32,9%, semblant a la d'estudiants no emancipats). No obstant això, aquest grup d'ocupats emancipats es distribueix en tres grups al voltant del 10% cadascun: els que no viuen en parella (viuen sols o en pisos compartits), els que viuen en parella però sense fills i els que viuen en parella i amb fills.

La resta de situacions (que abasten les persones desocupades i les inactives que no estudien com a activitat principal) són molt menys nombroses. Destaquen les persones joves aturades que viuen a la llar d'origen (4,8%). Les altres situacions d'atur o inactivitat no arriben al 3% de les persones joves. El grup de persones aturades o inactives que no estudien es correspon parcialment amb l'estereotip dels "ni-ni". No obstant això, cal fer algun matís important: d'entrada, una part d'aquestes persones estudien com a activitat secundària, per la qual cosa quedarien excloses de la definició oficial impulsada per la Comissió Europea amb l'acrònim *NEET* (*Not in Education, Employment or Training*); a més a més, el fet de no estudiar o treballar no implica tenir una actitud passiva respecte a aquestes activitats: una part d'aquestes persones joves no estudien perquè no poden pagar-se els estudis, d'altres perquè s'han d'ocupar de les seves responsabilitats familiars, d'altres perquè estan malaltes o tenen alguna discapacitat, etc. És per aquests motius, més enllà del seu efecte estigmatitzador, que cal ser curiosos amb aquest concepte.

Com pot observar-se a la taula anterior, hi ha situacions molt minoritàries. Per tal de sintetitzar la informació i generar uns grups més representatius i que permetin fer anàlisis de la seva composició interna, s'han agrupat les situacions amb menys casos i conceptualment similars. Concretament, els estudiants emancipats han estat classificats en una sola categoria, i els inactius i aturats han estat agrupats, diferenciant-los també únicament entre emancipats i no emancipats. Els vuit grups resultants són els següents:

GRÀFIC 11.1. Principals situacions de transició. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017.
Percentatge



Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

11.2.2. Condicions de vida i característiques de les persones joves que formen cada grup

En aquesta secció s'analitzen quines són les característiques dels membres de cada grup i en quina situació de benestar es troben, en un sentit ampli. Les variables seleccionades per a aquesta anàlisi són les següents:

TAULA 11.2. Variables seleccionades per a l'anàlisi dels grups de joves⁵

Variables sociodemogràfiques	Categories
Grup d'edat	De 15 a 19 anys / De 20 a 24 anys / De 25 a 29 anys / De 30 a 34 anys
Sexe	Homes / Dones
Nacionalitat	Espanyola / Estrangera
Grau d'urbanització del municipi de residència	Urbanització: Alta / Intermèdia / Baixa
Origen social ⁵	Alt / Mitjà / Baix
Llengua d'origen	Català / Castellà / Tant català com castellà / Altres llengües o combinacions

⁵ Origen social: s'ha seleccionat la categoria socioeconòmica més alta del pare/mare o els progenitors de la persona jove quan aquesta tenia 15 anys. Categoria alta: ocupacions directives i professionals i tècniques científiques i intel·lectuals. Categoria mitjana: ocupacions tècniques no manuals. Categoria baixa: ocupacions tècniques manuals i ocupacions no qualificades.

Variables de benestar	Categories
Llindar de pobresa ⁶	Per sobre / Per sota
Estat de salut autopercebut	Excel·lent / No excel·lent
Participació social i política ⁷	Alta / No alta
Accés a la cultura legítima ⁸	Alt / Baix
Satisfacció amb els estudis ⁹	Alta / No alta
Dificultats de conciliació ¹⁰	Poques / Algunes o moltes
Satisfacció amb la vida ¹¹	Alta / No alta

Font: Elaboració pròpia

Els resultats detallats es poden consultar a la taula A11.1 i 2 de l'annex en línia. A continuació s'explica la posició dels membres de cada grup respecte als indicadors de benestar seleccionats i la seva composició interna:

- **Estudiants no emancipats.** Aquest és el grup més nombrós entre les persones joves (32,4% del total). Tot i viure a la llar d'origen, en aquest grup hi ha una proporció de joves que viuen per sota del llindar de la pobresa (39,4%) superior a la del conjunt de joves (31,6%). Així, tot i que poder estudiar (com a activitat principal) normalment s'associa a situacions de benestar, si més no per a una part dels estudiants no emancipats el fet de viure amb els progenitors no suposa una protecció suficient davant la pobresa: això es deu al fet que viuen en llars on hi ha més persones i que l'ocupació no és l'activitat principal del jove estudiant. Tot i això, i segurament per qüestions d'edat, és el grup amb una proporció més alta de joves que declaren tenir una salut "excel·lent". La seva participació, accés a la cultura legítima, satisfacció amb els estudis i satisfacció amb la vida no s'aparta de la mitjana del conjunt de joves, i per contra, com era d'esperar, són un dels grups que declara tenir menys dificultats de conciliació entre els estudis o la feina i la vida familiar en comparació amb el conjunt de joves (19,9% dels membres del grup vs. 15,5% del total de joves).

Com és d'esperar, el grup està format principalment per joves de 15 a 19 anys (65,7%) i homes i dones es distribueixen proporcionalment. Com en la majoria de grups, les

6 Llindar de pobresa: les persones que estan per sota del llindar de pobresa són les que viuen en llars on els ingressos anuals per unitat de consum són inferiors al 60% de la mediana dels ingressos del conjunt d'individus.

7 Participació social i política: es considera que tenen una participació "alta" les persones que, en una escala del 0 al 10, han indicat un número superior a 7 davant la pregunta "En quina mesura diries que t'interessa la política?", i, a més, han manifestat que participen, col·laboren o són membres de com a mínim una associació o grup informal, i, a més, en el darrer any han realitzat alguna actuació d'implicació política.

8 Per cultura legítima s'entén la pràctica o consum d'aquelles activitats lúdiques amb més prestigi social, com ara anar al teatre, òpera, dansa o exposicions, llegir llibres, etc. Les persones joves han estat classificades a partir d'una anàlisi factorial segons la seva relació amb la cultura legítima (vegeu el capítol d'oci i cultura: Martínez *et al.*, 2018). S'ha atorgat una puntuació d'1 a 4 a cada individu segons la seva posició en el factorial. Els individus amb una puntuació superior a 3 han estat classificats com a persones que tenen un accés alt a la cultura legítima.

9 Satisfacció amb els estudis alta: les persones que "en general" fan una valoració dels seus estudis "molt positiva". No alta: les persones que han respost alguna de les categories restants: "més positiva que negativa", "més negativa que positiva" i "molt negativa".

10 Conciliació entre la feina o els estudis i la vida familiar.

11 Satisfacció amb la vida: es mesura a partir de les respostes en una escala del 0 al 10. Alta: superior a 7. Mitjana o baixa: 7 o inferior.

persones joves de nacionalitat espanyola (83,4%) i que viuen en municipis urbans (82%) són la gran majoria (motiu pel qual en els propers grups només s'esmentaran aquests indicadors quan hi hagi alguna desviació respecte a aquesta norma). El grup es reparteix en parts pràcticament iguals pel que fa a l'origen social, i gairebé la meitat d'aquestes persones (48,8%) tenen el castellà com a llengua d'origen.

- **Estudiants emancipats.** Aquest és el grup menys nombrós entre les persones joves (4,3%). A diferència del grup anterior, també format per persones que tenen els estudis com a activitat principal, en aquest la proporció de joves per sobre del llindar de pobresa és superior a la mitjana (73,4% vs. 68,4%). Estudiar mentre s'està emancipat, doncs, està parcialment vinculat a una situació de més benestar relatiu. Igualment, són el grup que mostren una satisfacció més alta amb els estudis (44,5% vs. 33,9%) i on hi ha més joves altament participatius (31,4% vs. 19,1%) i amb un alt accés a la cultura legítima (28,4% vs. 23,5%). Tot i aquest elevat activisme, no tenen més dificultats de conciliació que la resta de joves, i la seva satisfacció amb la vida també és similar. Per contra, són el grup (juntament amb els ocupats que viuen en parella i amb fills) que menys percep tenir una salut "excel·lent" (10% vs. 16,2%).

Al grup hi predominen els joves de 20 a 24 anys (44,4%), a diferència del grup anterior, on predominaven els de 15 a 19 anys. Igualment, a diferència de l'anterior, en aquest grup les dones són una clara majoria (63,7%); també hi ha moltes persones joves d'origen social alt (59,6%) i que tenen el català com a llengua inicial (47,7%).

- **Ocupats no emancipats.** Aquest és el segon grup més nombrós entre les persones joves (16,6%). A diferència dels estudiants no emancipats, el fet de tenir la feina com a activitat principal fa que a les llars on viuen aquestes persones hi hagi un ingrés més i això explica, en part, que la proporció de joves que viuen per sobre del llindar de pobresa estigui per sobre de la mitjana (77,1% vs. 68,4%). El seu estat de salut, implicació participativa, accés a la cultura legítima i dificultats de conciliació són semblants a les del conjunt de joves, mentre que la seva satisfacció amb els estudis i amb la vida és inferior a la mitjana (29,3% i 28,2% vs. 33,9% i 35,2%, respectivament). Probablement una part d'aquestes persones estan per sobre del llindar de pobresa perquè tenen ingressos propis i viuen a la llar d'origen, però no tenen prou ingressos per emancipar-se, fet potser vinculat a la seva titulació o a la rendibilitat que n'hi poden treure.

Està format principalment per homes (57%) d'entre 20 i 29 anys (76,3%), d'origen social baix (48,9%) i castellanoparlants d'origen (54,5%).

- **Ocupats emancipats que no viuen en parella.** En aquest grup hi ha el 10% de les persones joves. Són joves que tenen la feina com a activitat principal i que viuen sols o amb companys de pis. L'únic tret que destaca en relació amb els indicadors de benestar seleccionats és que, igual que el grup anterior, tenen un risc de pobresa inferior a la mitjana (22,9% vs. 31,6%). Tot i això, cal mencionar que dins d'aquest grup les persones altament implicades en activitats de participació social i política són un 3,7% superiors a la resta de joves, i és el grup amb més accés a la cultura legítima (29,2% vs. 23,5%). Així doncs, l'elevat benestar material d'aquestes persones està relacionat amb les seves pràctiques culturals i participatives. Pel que fa a la resta d'indicadors, els seus resultats són semblants a la mitjana.

Al grup hi són majoria els i les joves de 30 a 34 anys (51,9%), proporció que arriba al 88,6% si s'afegeixen els joves de 25 a 29 anys; també el formen sobretot homes (58,4%) de nacionalitat espanyola (59,3%); l'origen social de les persones que formen aquest grup es reparteix força homogeniament, i el 54,2% són castellanoparlants d'origen.

- **Ocupats emancipats que viuen en parella (sense fills).** Aquest grup inclou el 13,8% de les persones joves. Aquest és, amb molta diferència, el grup més allunyat de la pobresa: únicament el 8,5% dels seus membres estan per sota del llindar de pobresa. El fet de no tenir fills ni de viure amb els progenitors, germans o altres familiars, i el fet de tenir (en molts casos) un doble ingrés explica aquesta situació. La seva participació, accés a la cultura legítima, satisfacció amb els estudis i amb la vida són semblants a la mitjana. Per contra, són un dels dos grups que menys declaren tenir una salut “excel·lent” (10,6% vs. 16,2%), circumstància possiblement relacionada amb el fet que són el grup amb menys membres que tenen poques dificultats per conciliar la vida laboral amb la familiar (9,5% vs. 15,5%). És possible que dins d'aquest grup hi hagi bona part de les persones joves amb un ritme de vida més alt.

El grup està format principalment per joves de 30 a 34 anys (51,2%) i de 25 a 29 anys (41,6%), a parts iguals per homes i dones (elles són el 51,5% del grup); el 43,1% tenen un origen social baix, i el 47,1% són castellanoparlants d'origen.

- **Ocupats emancipats que viuen en parella i amb fills.** Són el 9,1% de les persones joves. A diferència del grup anterior, que tenia una proporció de joves pobres molt inferior a la mitjana, aquí n'hi ha algun més, tot i que és un grup amb menys pobresa que el conjunt (27,9% vs. 31,6%). Tenir fills és el que canvia respecte al grup anterior i és el que explica aquesta variació respecte a la pobresa. La paternitat/maternitat, combinada amb el fet que són persones que treballen, pot estar relacionada amb una menor proporció de joves que tenen un estat de salut “excel·lent” (10,4% vs. 16,2%); també tenen “algunes o moltes” dificultats de conciliació (88,8% vs. 84,5%) i un baix accés a la cultura legítima (18% vs. 23,5%). Tot i aquests elements, és el grup amb més proporció de joves altament satisfets amb els estudis i amb la vida (41,2% i 46,7%).

És el grup amb joves de més edat (els de 30 a 34 anys són el 78,8% dels seus membres); homes i dones es reparteixen de forma semblant; les persones d'origen social baix són el 48,4% del grup, i les que tenen el castellà com a llengua inicial són el 57,8%.

- **Aturats o inactius no emancipats.** Representen el 6,8% de les persones joves. És el segon grup menys nombrós de la tipologia, i un dels dos únics grups on la proporció de joves per sota del llindar de pobresa supera el 50%: agrupa el 63,8% dels membres del grup pel 31,6% del total de joves. Aquesta situació no es reflecteix en l'estat de salut ni en l'accés a la cultura legítima, però sí en la resta d'indicadors: únicament el 12,6% dels membres del grup tenen una alta implicació participativa (vs. 19,1%), i pocs tenen una alta satisfacció amb els estudis (22,9% vs. 33,9%) i una alta satisfacció amb la vida (23,7% vs. 35,2%). Per contra, el fet d'estar a l'atur o inactius fa que les dificultats de conciliació siguin baixes (el 27,6% en tenen poques, pel 15,5% del conjunt de joves).

En aquest grup l'edat de les persones joves és més baixa (els joves de 20 a 24 anys són el 44,1%); el formen principalment homes (57,3%) d'origen social baix (62,6%) i castellanoparlants d'origen (63,8%).

- **Aturats o inactius emancipats.** Aquest darrer grup el formen el 7% de les persones joves. S'assembla força a l'anterior però el fet de no viure a la llar d'origen incrementa encara més la seva vulnerabilitat: és el grup amb una proporció més alta de joves en situació de pobresa (66,7% vs. 31,6%) i en què menys joves tenen una alta implicació política (10,1% vs. 19,1%). Tot i això, a diferència del grup anterior, la seva satisfacció amb els estudis i amb la vida és similar a la del conjunt de joves, així com el seu estat de salut i el seu accés a la cultura legítima. Igual que el grup anterior, el fet d'estar a l'atur o inactius permet que les dificultats de conciliació siguin poques per a gairebé una tercera part del grup (30,3% vs. 15,5%).

L'edat dels membres d'aquest grup tendeix a ser superior a la de l'anterior (61,6% de joves de 30 a 34 anys). La proporció d'homes i dones és semblant, tot i que hi ha força sobrerrepresentats els joves de nacionalitat estrangera (54,9%), d'origen social baix (52,1%) i castellanoparlants d'origen (49,1%). És l'únic grup en què les persones de nacionalitat estrangera són més que les de nacionalitat espanyola (45,1%), i això es tradueix en el fet que és el grup on més joves tenen una llengua d'origen diferent del català o del castellà (34,8%); caldria afegir-hi que una part dels estrangers d'aquest grup són llatinoamericans, de manera que la proporció de castellanoparlants gairebé no disminueix, i que la proporció de catalanoparlants d'origen és la més baixa de tots els grups (16,1%).

Pel que fa al benestar i les condicions de vida de les persones que formen els diferents grups, una mirada global a les dades permet constatar com el fet de no treballar propicia trobar-se en situació de pobresa, independentment de si es viu o no a la llar d'origen, tot i que els grups més vulnerables són els joves aturats o inactius, molt per sobre dels estudiants no emancipats. Per contra, estar ocupat i viure en parella redueix força les possibilitats d'estar en situació de pobresa. Curiosament, amb els indicadors seleccionats no apareix una associació entre situació de pobresa i estat de salut, tot i que caldria analitzar aquesta qüestió amb més detall –cal tenir present que en aquesta etapa vital l'autopercepció de la salut és molt bona en general–, però sí que està relacionada amb una baixa satisfacció amb la vida. Aquest darrer aspecte també es dona entre els ocupats no emancipats, una situació que genera més malestar que el fet d'estar estudiant a la llar d'origen. Per contra, la situació d'estar ocupat i viure en parella i amb fills és, de llarg, la que s'associa amb una elevada satisfacció vital: podria formular-se la hipòtesi que aquesta situació de compleció de la "transició a la vida adulta" tendeix a estimular el benestar subjectiu. L'alta implicació política sembla un fenomen associat principalment als estudiants i desvinculat de les situacions d'atur i inactivitat; el mateix ocorre en relació amb la satisfacció amb els estudis. Finalment, les dificultats de conciliació es donen més entre els ocupats emancipats, i menys entre els inactius i aturats i entre els ocupats no emancipats.

Pel que fa a la composició interna dels grups, una mirada en vertical a les dades de la taula A11.2 permet fer les constatacions següents:

- **Edat.** Els resultats desagregats de la tipologia (taula 11.1) ja suggerien que els grups estaven ordenats en funció del cicle de vida (i que, per exemple, els estudiants no emancipats són el grup més nombrós). Els resultats agregats i creuats per les variables estructurals així ho confirmen: les persones joves de 15 a 19 anys són el 65,7% dels estudiants no emancipats i el 0,1% dels ocupats emancipats que viuen en parella (amb fills i sense); per contra, els i les joves de 30 a 34 anys són el 78,8% dels qui formen el grup d'ocupats emancipats que viuen amb la parella i els fills. Entremig, la lògica del cicle de vida també s'observa: per exemple, les persones de 20 a 24 anys són el 44,4% dels estudiants emancipats.

- **Gènere.** El gènere també està relacionat amb el cicle de vida. Els resultats van en la mateixa línia que en altres estudis, ja que mostren que les noies tendeixen a emancipar-se abans que els nois. Així, mentre que entre els estudiants no emancipats els homes estan lleugerament sobrerrepresentats, entre els estudiants emancipats elles són una clara majoria (63,7%). Igualment, més de la meitat dels ocupats no emancipats són homes (57%), mentre que en la resta de situacions d'ocupació (en què el jove està emancipat) el grup més nombrós està format per dones. El mateix succeeix entre els inactius o aturats no emancipats (57,3% d'homes); l'excepció, tot i que molt lleugera, es dona entre els aturats o inactius emancipats, on hi ha una mica més d'homes.

- **Nacionalitat.** La nacionalitat, com a aproximació conjunta a l'origen geogràfic, l'ètnia o la situació administrativa, també es mostra amb força en la tipologia. La situació amb més potencial de vulnerabilitat (el grup de joves aturats o inactius emancipats) és l'única en què els estrangers són majoria (54,9%). D'altra banda, entre els ocupats emancipats però que no viuen en parella també hi ha una alta proporció d'estrangers (40,7%), fet que es deriva de la lògica i els processos de les migracions internacionals (joves que emigren sols per cercar millors oportunitats de vida). Per contra, en la situació de més "privilegi" (estar estudiant mentre es viu a la llar d'origen) és on hi ha més joves de nacionalitat espanyola (83,4%).

- **Grau d'urbanització del municipi.** El fet que la gran majoria de joves visquin a municipis urbans (81%) dona poc marge a aquesta variable territorial per mostrar la seva influència. Tot i això, les dades mostren com el fet de viure en municipis urbans facilita poder estudiar sense deixar la llar d'origen (amb l'estalvi de recursos familiars i personals que això suposa) i alhora també ofereix un coixí a les situacions de vulnerabilitat (la proporció més alta de joves urbans es dona entre els joves aturats o inactius no emancipats). Per contra, entre els joves estudiants emancipats molts menys són urbans (67,4%), i els semiurbans i rurals estan sobrerrepresentats (14,5% i 18,1%). En aquest sentit, viure en municipis urbans sembla facilitar el suport familiar. Per contra, viure en municipis semiurbans i rurals facilita o accelera la "compleció" de les transicions (des d'una òptica lineal i normativa), ja que en aquests municipis hi ha sobrerrepresentades les persones joves ocupades, emancipades i que viuen en parella i amb fills.

- **Origen social.** L'origen social és un dels factors que ha mostrat més variabilitat en la composició dels grups que formen la tipologia, i ho fa en un sentit que suggereix (com es veu en la secció següent) quins són els recursos i les oportunitats de les persones

que en formen part. Així, els i les joves amb progenitors que ocupen càrrecs directius i tècnics i professionals científics i intel·lectuals (que s'han etiquetat com a joves d'origen social alt) són de lluny els que tenen més oportunitats d'estar estudiant i alhora estar emancipats (són el 59,6% d'aquest reduït col·lectiu), o d'estar ocupats, emancipats i no viure en parella (35,5% del grup), dues situacions de relatiu privilegi, i en canvi són els qui tenen menys probabilitats d'estar a l'atur o inactius a la llar d'origen (18,2% del grup). Per contra, les persones joves amb progenitors que fan treballs manuals o no qualificats són les que tenen més probabilitats de formar part dels grups més vulnerables (són el 62,6% i el 52,1% dels aturats o inactius no emancipats i emancipats); també són joves els més nombrosos (48,9%) entre aquells que, tot i estar ocupats, no estan emancipats (fet que suggereix que les seves ocupacions són precàries), i els menys nombrosos (17,7%) entre els estudiants emancipats, tot i que també estan infrarepresentats entre els estudiants no emancipats (34,4% del grup i 40,8% del total de joves). Entre tots dos col·lectius, els i les joves amb pares amb ocupacions qualificades no manuals es troben en una posició intermèdia, tot i que en general la seva situació s'aproxima més a la de les persones d'origen social alt que a les d'origen baix.

- **Llengua d'origen.** La llengua d'origen també s'ha mostrat com una variable rellevant en les diferències en la composició dels grups. En el context català (marcat tant per la immigració de persones provinents de la resta de l'Estat com de l'estranger), la llengua d'origen està associada a l'origen social i, en aquest sentit, les dades referents a la llengua han mostrat un comportament semblant a les referents a l'origen social: les persones joves que parlen altres llengües¹² són les que estan més sobrerrepresentades en el grup més vulnerable (els aturats o inactius emancipats: 34,8% vs. 13,3%) i les més infrarepresentades entre els estudiants no emancipats (9%). Igualment, els i les joves d'origen castellanoparlant (que en part tenen orígens a la resta de l'Estat i en part provenen de l'Amèrica del Sud) estan sobrerrepresentats entre les persones joves a l'atur o inactives no emancipades (63,8% vs. 51,3%). Finalment, els catalanoparlants d'origen tenen més probabilitats d'estudiar, visquin a la llar d'origen (42,2% vs. 35,3%) o estiguin emancipats (47,7% vs. 35,3%), i són els que menys probabilitats tenen d'estar a l'atur o inactius fora de la llar d'origen (16,1%).

En definitiva, la composició de cadascun dels grups, tot i que és heterogènia, està marcada per les variables de desigualtat social. Ja s'ha vist que els grups en si no només mostren diferents etapes del cicle de vida, sinó també diferents situacions de benestar i malestar. En aquest sentit, els resultats evidencien de quina manera l'atzar de néixer amb unes determinades característiques influeix fortament en les oportunitats i les condicions de vida de les persones joves.

11.3. Les diferents trajectòries de la joventut

En la secció precedent s'ha analitzat el conjunt de les persones joves en funció de la seva situació en el present respecte a l'educació, la feina i l'emancipació, i el seu impacte

¹² Cal matisar que dins d'aquest col·lectiu també es troben els bilingües (català-castellà) d'origen o els qui parlen català o castellà i una altra llengua.

sobre altres àmbits de la vida. S'ha ofert, doncs, una mirada estàtica sobre una etapa de naturalesa dinàmica com la joventut, entesa com el període de transició entre la infància i l'adulthood. Com és lògic, l'interès d'analitzar les transicions rau en bona part a aconseguir una mirada dinàmica sobre aquests processos, i això és el que es farà en aquesta secció. L'objectiu és generar una classificació de les persones joves que en teoria ja haurien pogut completar les tres transicions considerades (és a dir, les que tenen entre 28 i 34 anys) en funció de les trajectòries que han seguit en cadascuna d'aquestes subtransicions. Un cop explicada la metodologia per elaborar aquesta classificació es mostren els resultats obtinguts, i es clou el capítol analitzant la relació entre les trajectòries seguides i la utilització dels serveis i les prestacions públiques.

11.3.1. Criteris per classificar les trajectòries

Per classificar les persones de 28 a 34 anys segons les característiques de les seves trajectòries educatives, laborals i d'emancipació s'ha seleccionat un indicador clau de cadascuna d'aquestes subtransicions i se l'ha dividit en dues grans categories per tal de facilitar la posterior creació dels grups:

TAULA 11.3. Indicadors seleccionats per elaborar la tipologia combinada de trajectòries de transició

Subtransició	Indicador	Categories	%
Educativa	Nivell d'estudis finalitzats	Inferiors a superiors	53,7
		Superiors	46,3
		Total	100
Laboral	Continuïtat ¹³	Inestabilitat	44,0
		Estabilitat	56,0
		Total	100
Emancipació	Moment ¹⁴	Primerenca	57,1
		Tardana	42,9
		Total	100

Font: Elaboració pròpia

13 Inestabilitat: haver estat més del 40% del temps en situació d'inestabilitat en el treball productiu o reproductiu des que es deixen els estudis fins al moment de l'entrevista. Estabilitat: la situació inversa. Situacions d'estabilitat: a) treballar per a una mateixa empresa amb contracte indefinit o com a empresari o autònom com a activitat principal, i b) inactivitat (exclosos els estudis) com a activitat principal i estudiar o cap altra activitat com a activitat secundària. Situacions d'inestabilitat: a) atur o feina precaritzada com a activitat principal, i b) inactivitat (exclosos els estudis) com a activitat principal i tenir una beca, treballar o buscar feina com a activitat secundària. Les situacions d'estudi com a activitat principal no s'han comptabilitzat. Per establir el moment de deixar els estudis s'ha escollit el primer moment des dels 15 anys en què els estudis deixen de ser l'activitat principal de l'individu com a mínim durant un any.

14 Emancipació primerenca: haver marxat de casa *per primer cop* abans dels 25 anys. Emancipació tardana: haver marxat de casa a partir o als 25 anys o no haver marxat, independentment de si després de l'emancipació s'ha produït un retorn a la llar d'origen. Cal indicar que l'edat de la primera emancipació inclou algunes situacions en què la persona jove marxa de casa tot i dependre econòmicament dels pares, com pot passar entre els estudiants que viuen en pisos compartits.

La selecció d'un indicador per a la subtransició i la seva categorització en dos té efectes simplificadors evidents. Per exemple, hauria estat interessant afegir un nivell d'estudis intermedi entre els obligatoris i els superiors, o tenir un indicador de vida en parella o relacionat amb el fet de tenir fills en la subtransició d'emancipació, que amb l'indicador seleccionat queda reduïda a l'emancipació domiciliària. A més, cal tenir en compte que l'indicador de continuïtat laboral només fa referència a aquesta dimensió, i n'obvia d'altres com els ingressos o les condicions de treball. No obstant això, tant els indicadors com les categories establertes són sòlids, donen informació rellevant sobre cada subtransició i permeten l'elaboració d'una tipologia formada únicament per vuit grups, la qual cosa en facilita la comprensió i anàlisi. Finalment, s'ha de recordar que en aquest tipus de classificacions, a diferència de les empíriques, tots els individus d'un grup compleixen amb les característiques que el defineixen. S'han descartat els casos en què hi havia alguna inconsistència en les dades, de manera que la submostra per elaborar la tipologia està formada per 847 dels 1.153 joves de 28 a 34 anys.

Per explicar com són els joves que formen cada una de les trajectòries combinades s'han utilitzat les mateixes variables sociodemogràfiques (per caracteritzar els i les joves) i de benestar (per aproximar-se a la seva situació en altres àmbits) que en la tipologia anterior, i que es poden consultar a la taula 12.2. A més, s'ha d'afegir un tercer tipus de variables, les relacionades (amb les variables que conformen la tipologia), que donen informació complementària sobre la trajectòria educativa, laboral i d'emancipació de les persones joves. Aquest darrer tipus de variables permet oferir una imatge més precisa de la situació de les persones joves en relació amb aquestes dimensions i fan emergir l'heterogeneïtat dins de cada grup.

11.3.2. Les trajectòries de transició de les persones de 28 a 34 anys

La combinació dels tres indicadors dicotòmics escollits per caracteritzar les trajectòries de transició de les persones joves té com a resultat els vuit grups que conformen la tipologia:

FIGURA 11.1. Tipologia combinada de trajectòries de transició. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

TRAJECTÒRIA EDUCATIVA	TRAJECTÒRIA LABORAL	TRAJECTÒRIA D'EMANCIPACIÓ	TRAJECTÒRIA COMBINADA	%
Curta (Inferior a superiors)	Inestabilitat	Primerenca	Estudis < superiors + Inestabilitat + Emancipació primerenca	14,0%
		Tardana	Estudis < superiors + Inestabilitat + Emancipació tardana	8,9%
	Estabilitat	Primerenca	Estudis < superiors + Estabilitat + Emancipació primerenca	18,7%
		Tardana	Estudis < superiors + Estabilitat + Emancipació tardana	12,1%
Llarga (superiors)	Inestabilitat	Primerenca	Estudis superiors + Inestabilitat + Emancipació primerenca	10,3%
		Tardana	Estudis superiors + Inestabilitat + Emancipació tardana	10,8%
	Estabilitat	Primerenca	Estudis superiors + Estabilitat + Emancipació primerenca	14,1%
		Tardana	Estudis superiors + Estabilitat + Emancipació tardana	11,0%

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Si s'observa la seva distribució, els vuit grups són força homogenis: el més nombrós agrupa el 14,1% dels joves de 28 a 34 anys i el menys nombrós n'agrupa el 8,9%, i no s'aprecia cap relació entre la mida del grup i les seves característiques. *A priori*, podria plantejar-se la hipòtesi que el grup on hi ha joves amb un origen social mitjà-alt i que gaudeixen de més benestar és el format pels qui han seguit una trajectòria d'estudis llarga, han tingut estabilitat laboral i s'han pogut emancipar tard (11%), mentre que les persones joves amb un origen social baix i que gaudeixen de menys benestar podrien estar sobrerrepresentades en el grup format pels qui han seguit trajectòries educatives curtes, han patit inestabilitat laboral i s'han hagut d'emancipar d'hora (14%). La figura següent permet contrastar aquesta hipòtesi i aproximar-se de manera sintètica a les característiques de cada grup. A les taules A11.3, 4 i 5 de l'annex en línia es poden trobar els resultats complets.

FIGURA 11.2. Tipologia combinada de trajectòries de transició segons variables relacionades, de benestar i estructurals. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

	Estudis no superiors Inestabilitat laboral Emancipació primerenca	Estudis no superiors Inestabilitat laboral Emancipació tardana	Estudis no superiors Estabilitat laboral Emancipació primerenca
Variabls estructurals			
Sexe	.*	♂ 63,7%	♀ 54,5%
Nacionalitat	Estrangera (53,6%)	Estrangera (52%)	Estrangera (46,4%)
Llengua parlada habitualment	Altres (25,6%)	Altres (30,7%)	Altres (26,2%)
Origen social baix	✓ 91,9%	✓ 63,3%	✓ 65,4%
Tipus de municipi on viu	-	-	Suburbà (14%)
Variabls relacionades (Educació)			
Ha anat a Preescolar	✗ 15,1%	✗ 16,5%	✗ 18%
Ha anat a Escola Pública	✓ 81,5%	-	✓ 72,2%
Anys dedicats als estudis postobligatoris	1,7	0,4	0,4
Valoració molt positiva dels estudis	-	✗ 83,3%	✗ 68,6%
Variabls relacionades (T treball)			
Edat de la primera feina	18,5	19,4	17,8
Anys a l'atur	0,7	0,8	-
Anys amb contracte temporal	4,8	5,1	0,9
Variabls relacionades (Emancipació)			
Edat d'emancipació	20,7	27,3	20,5
Viu amb parella	✗ 36%	✓ 80,2%	✓ 79,6%
Edat del primer fill/a	25,6	-	24,4
Anys de cura de fills o altres persones	-	1,7	2
Variabls de benestar			
En risc de pobresa	✓ 50,6%	✓ 40,6%	✓ 46,2%
Estat de salut excel·lent o molt bo	✗ 89,2%	✗ 89,3%	-
Satisfacció mitjana alta amb la vida (1-10)	7,79	7,76	-
Implicació social i política alta	✗ 59,2%	✗ 61%	✗ 64,8%
Accés mitjà alt a la cultura legítima (1-4)	-	-	✓ 1,68
Dificultats de conciliació	-	✗ 39,2%	-

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

* Característica no distintiva en aquest perfil.

Estudis no superiors Estabilitat laboral Emancipació tardana	Estudis superiors Inestabilitat laboral Emancipació primerenca	Estudis superiors Inestabilitat laboral Emancipació tardana	Estudis superiors Estabilitat laboral Emancipació primerenca	Estudis superiors Estabilitat laboral Emancipació tardana
♂ 53,2%	♀ 63,2%	-	♀ 68,5%	♂ 58,3%
-	Espanyola (91,1%)	Espanyola (74,8%)	Espanyola (84,1%)	Espanyola (74,5%)
-	Català (43,5%)	-	Català (44,3%)	Castellà (44,3%)
✓ 59,5%	✗ 81,3%	-	✗ 75,3%	✗ 69,5%
Rural (8,6%)	Semiurbà (15,4%)	Urbà (91,3%)	Rural (8,1%)	Urbà (92,6%)
✗ 17,1%	✓ 94,1%	✓ 93,6%	✓ 96,9%	✓ 97%
-	-	✗ 51,3%	-	✗ 61,5%
3	2,7	1,8	2,8	3,1
✗ 72,3%	✓ 56,2%	✓ 46,1%	✓ 47,58%	✓ 49%
19,2	23,1	24,9	23	22,9
-	-	-	-	-
1,2	4,7	3,8	0,7	0,7
27,6	21,1	26,5	21,5	27,4
-	✗ 37,1%	-	-	-
-	27,8	29,3	27,7	29,8
-	-	-	-	-
-	✗ 86,4%	✗ 94%	✗ 87,8%	✗ 96,4%
-	✓ 23,5%	✓ 32,3%	✓ 23,6%	-
-	-	8	8,1	-
✗ 57,9%	-	✓ 64,3%	-	✓ 63,3%
✓ 1,67	✓ 1,89	✓ 1,92	-	-
-	✓ 88,5%	-	-	-

Si s'observen les **variables relacionades** (figura 11.2), lògicament la trajectòria típica de cada grup està molt marcada pels indicadors constitutius de la tipologia. Així, el nivell d'estudis finalitzat separa la tipologia en dos blocs (estudis inferiors a superiors / superiors) formats per quatre grups cadascun, en què la mitjana d'anys d'estudi (a partir dels 15 anys) i l'edat mitjana en què la feina esdevé l'ocupació principal (novament a partir dels 15 anys) canvia substancialment en funció de si s'ha assolit o no la fita dels estudis superiors. A més a més, el fet d'haver anat a preescolar (0-3 anys) a un centre públic o bé privat/concertat durant l'educació primària i la valoració general dels estudis varien molt també en funció de la durada de l'etapa formativa: les etapes formatives llargues es relacionen amb una millor valoració dels estudis, amb més proporció de joves que han cursat els estudis primaris en centres concertats (o privats) i amb haver fet el preescolar.

A continuació, els anys de contractació temporal, d'atur o de cura o inactivitat depenen del segon indicador constitutiu de la tipologia (estabilitat/inestabilitat): en els quatre grups marcats per la inestabilitat, la temporalitat (per exemple) dura 4,8, 5,1, 4,7 i 3,8 anys de mitjana, mentre que en els marcats per l'estabilitat la temporalitat dura una mitjana de 0,7 (tres grups) i 1,2 anys. En les trajectòries estables és on hi ha menys anys, de mitjana, en situació de cura o altres situacions d'inactivitat diferents dels estudis. Pel que fa a la situació actual, en les trajectòries inestables és on hi ha més proporció de joves que estudien en l'actualitat (com a activitat principal): és possible que el fet d'haver seguit una trajectòria d'inestabilitat estimuli els estudis, com a estratègia d'estabilització laboral. També s'observa que la proporció més elevada de joves a l'atur o inactius (no estudiants) en l'actualitat no es dona en les persones joves que han seguit trajectòries laborals inestables sinó en les que han seguit trajectòries educatives curtes: la proporció d'aturats i inactius en el bloc de joves sense estudis superiors va del 18% al 31,6%; entre els joves amb estudis superiors, la proporció va del 3,4% a l'11,6%.

Finalment, pel que fa a la trajectòria d'emancipació, lògicament l'edat mitjana de la primera emancipació canvia molt en funció del grup (ja que aquesta variable és un dels indicadors usats per construir la tipologia), i aquesta condiciona l'edat mitjana del primer fill.

Pel que fa a les variables de benestar (seguit amb la figura 11.2), destaca el fet que en tres dels quatre grups del primer bloc (joves sense estudis superiors) més del 40% de les persones que en formen part estan en situació de **pobresa**, mentre que en el bloc amb estudis superiors la proporció més alta de joves en situació de pobresa es dona en el grup 5, amb un 13,6%. El grup 4 és l'únic dels del primer bloc on la proporció de pobresa és igual a la mitjana (26%), i precisament el grup 4 té una mitjana d'anys d'estudi (3) molt superior als altres tres grups (1,7, 0,4 i 0,4). Els anys d'estudi estan relacionats amb els anys amb contractació temporal, a l'atur i de cura o altres situacions d'inactivitat. Així doncs, entre les persones joves amb trajectòries educatives curtes el fet d'haver estudiat comparativament més que els altres joves i haver tingut una trajectòria laboral estable fa disminuir molt les probabilitats d'estar en risc de pobresa: si no es donen aquests dos factors, les possibilitats estan per sobre del 40%. Entre les persones joves amb estudis superiors, les trajectòries laborals inestables estan més marcades per la temporalitat que no pas per l'atur o la inactivitat, i això es tradueix en el fet que la trajectòria no és un factor important en relació amb la pobresa. Tot i això, dins de cada bloc el fet d'haver-se eman-

cipat de manera primerenca o tardana (cosa que inclou la no-emancipació) fa variar les probabilitats de trobar-se en situació de pobresa: són els joves que s'emancipen més tard els qui menys s'hi troben, situació relacionada amb el fet que els qui marxen tard poden estalviar més i que entre aquests hi ha una part de joves no emancipats. Relacionats amb la pobresa, els ingressos individuals nets mensuals mostren una distribució semblant, i van des dels 948,5 €/mes de mitjana del grup 2 fins als 1.586,6 €/mes del grup 8. Novament, es produeix un tall destacat en funció de la durada de la trajectòria educativa, tot i que dins dels joves sense estudis superiors els qui han gaudit d'estabilitat contractual i han marxat d'hora de casa tenen una mitjana d'ingressos força superior a la resta.

La resta d'indicadors de **benestar** també estan molt relacionats amb els blocs marcats pels anys d'estudi i, en menor mesura, pel tipus d'inestabilitat laboral: en tots els grups del primer bloc la implicació social i política és baixa (es dona un màxim d'implicació del 42,1% al grup 4), mentre que al segon bloc tots els grups tenen una implicació alta; en dos grups del primer bloc la satisfacció amb la vida (7,79 i 7,76) està per sota de la mitjana (7,94), mentre que els dos grups on la satisfacció supera el 8 estan al segon bloc. També al bloc d'estudis no superiors hi ha els dos únics grups on els membres que declaren tenir una salut excel·lent o molt bona no superen el 10%, mentre que al bloc d'estudis superiors en tres dels quatre grups aquesta proporció supera el 20%. Finalment, els dos grups amb un accés a la cultura legítima substancialment inferior i superior a la mitjana es troben al primer i al segon bloc, respectivament. D'altra banda, l'únic grup on més d'una quarta part (39,2%) dels joves que el formen declara *no* tenir dificultats de conciliació és el grup 2, el que té més anys de mitjana d'atur o inactivitat (és a dir, una inestabilitat marcada per l'exclusió del treball productiu més que no pas per la temporalitat en la contractació). Així doncs, el tipus de trajectòria de transició seguida en els àmbits de l'educació i el treball, principalment, està directament relacionada amb les condicions materials d'existència, la salut, la participació, la cultura i la conciliació de la vida laboral i familiar, entre d'altres.

Segons el que s'ha vist fins ara, les situacions de més **vulnerabilitat** es concentren en els tres primers grups del bloc 1 (en els tres grups més del 40% dels membres estan per sota del llindar de pobresa). Als dos primers grups (els marcats per la inestabilitat laboral, a més de les trajectòries educatives curtes) també hi ha els estats de salut menys bons i la satisfacció amb la vida més baixa. El grup 4 es troba en una posició intermèdia entre els dos blocs: tot i estar format per joves sense estudis superiors, la mitjana d'anys d'estudi d'aquests joves (a partir dels 15 anys) és de 3 anys, molt per sobre de la mitjana dels altres tres grups. Aquest fet està relacionat amb menys anys de temporalitat, atur i inactivitat, i explicaria la posició intermèdia no només en relació amb les transicions sinó també amb els indicadors de benestar. Pel que fa als grups del bloc 2, l'accés als estudis superiors allarga l'edat d'accés a la primera ocupació i propicia una situació de més benestar en els altres àmbits de la vida, si es comparen els resultats amb el primer bloc. Pel que fa a les diferències internes dins d'aquest bloc, emancipar-se tard (o no emancipar-se) fa disminuir les (minses) probabilitats de sobrepassar el llindar de pobresa, i també està relacionat amb una elevada participació social i política, probablement lligada amb el fet que la no-emancipació està en part vinculada a l'etapa estudiantil, en què la participació és alta.

Només resta observar les **característiques sociodemogràfiques** de les persones joves que formen cada grup. De manera congruent amb el que s'ha vist, als tres primers grups del bloc de joves sense estudis superiors (els més marcats per la vulnerabilitat) hi ha una clara sobrerrepresentació de joves nascuts a l'estranger (s'hi concentra el 72,5% d'aquests joves), i per tant de joves que tenen llengües inicials diferents del català i el castellà (s'hi concentra el 69,9%). Llevat del grup 1, als altres grups del bloc hi ha també una clara sobrerrepresentació de joves provinents de famílies d'origen social baix (entre el 59,5% i el 63,3%). Així doncs, les situacions de més vulnerabilitat estan relacionades amb el fet migratori (grup 1), amb el fet migratori i l'origen social (2 i 3) o amb l'origen social (4). Per contra, entre els membres dels grups del bloc de joves amb estudis superiors, el grup amb més joves nascuts a l'estranger és el 8 (25,5%), i el que té més joves d'origen social baix és el 6 (36,4%). Pel que fa al sexe, els homes estan sobrerrepresentats al primer bloc (on són el 58,8% del total), mentre que les dones es reparteixen més equitativament. Amb relació amb el sexe, també s'observa com les dones tendeixen a estar sobrerrepresentades en els grups d'emancipació primerenca i els homes en els d'emancipació tardana. Finalment, la darrera variable sociodemogràfica considerada (el grau d'urbanització del municipi de residència) mostra poca relació amb el tipus de trajectòria que s'ha seguit. En part això es deu al fet que la gran majoria dels joves viuen en municipis urbans, però en qualsevol cas les variacions en els altres tipus de municipi són escasses i no estan gaire relacionades amb situacions de més o menys vulnerabilitat: únicament val la pena esmentar que els municipis semiurbans estan sobrerrepresentats en les trajectòries vulnerables.

11.3.3. Trajectòries de transició i ús de les polítiques públiques

El capítol finalitza amb l'anàlisi de la relació entre el tipus de trajectòria seguida i la utilització d'algunes prestacions i programes de les administracions públiques. En l'informe general de l'EJC07, de Miret *et al.* (2008), es constata que es produïa un ús diferenciat dels recursos de les administracions públiques segons el tipus de trajectòria seguida per la persona jove. Així, les persones joves amb trajectòries marcades per etapes educatives curtes i vulnerabilitat laboral i material tendien a haver fet ús de les prestacions i els programes assistencials (com l'atur, el PIRMI o els serveis socials). Per contra, les persones joves amb estudis més alts i trajectòries de poca vulnerabilitat al llarg de la seva joventut havien fet més ús de serveis i programes vinculats a l'educació (com ara beques i programes de mobilitat estudiantil), la cultura (com el carnet de biblioteca) o els assessoraments (en temes laborals, d'habitatge, etc.). Així doncs, podria dir-se que les polítiques assistencials actuaven de manera reactiva davant de situacions de necessitat, com a fet causat per una trajectòria de vulnerabilitat, mentre que les polítiques educatives, culturals i d'assessorament tenien un caire més proactiu i en part servien per donar forma a les trajectòries allunyades de la vulnerabilitat.

En aquesta darrera secció es recull el plantejament de Miret *et al.* (2008) i s'actualitza amb dades de 2017, amb l'objectiu de complementar l'anàlisi oferta per Simó (2018) en aquest mateix volum. Per fer-ho s'han seleccionat els principals programes i prestacions assistencials i els principals programes i prestacions vinculats a l'educació, la cultura i l'assessorament. Entre els primers hi ha la prestació per desocupació, el PIRMI, els serveis

socials, les oficines de l'INEM/OTG i els programes educatius de segona oportunitat. Entre els segons, les beques per a estudis universitaris, els programes educatius de mobilitat internacional, les oficines joves de treball, els serveis d'orientació laboral municipals, les borses d'habitatge, el tiquet 3, les activitats i camps d'estiu, els casals de joves i els centres cívics. A continuació s'ha fet una classificació de tots els individus de la mostra en funció de si havien utilitzat com a mínim un cop, o mai, els dos tipus de programes i prestacions. I, finalment, s'han creuat els resultats amb la tipologia de trajectòries de transició descrita en l'apartat anterior. Els resultats d'aquestes tasques es mostren a continuació.

TAULA 11.4. Tipologia combinada de trajectòria de transició segons l'ús de diferents tipus de política pública. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Trajectòria educativa inicial	Trajectòria laboral	Trajectòria d'emancipació	Tipus de política pública usada					
			Prestacions i serveis socials			Assessoraments, cultura i educació		
			Cap	Una o més	Total	Cap	Una o més	Total
Curta (estudis inferiors a superiors)	Inestabilitat	Primerenca	20,8	79,2	100	36,0	64,0	100
		Tardana	20,4	79,6	100	39,2	60,8	100
	Continuïtat	Primerenca	21,8	78,2	100	38,1	61,9	100
		Tardana	28,4	71,6	100	37,4	62,6	100
Llarga (estudis superiors)	Inestabilitat	Primerenca	26,7	73,3	100	11,6	88,4	100
		Tardana	44,0	56,0	100	15,3	84,7	100
	Continuïtat	Primerenca	44,0	56,0	100	16,1	83,9	100
		Tardana	47,1	52,9	100	30,2	69,8	100
Total			31,1	68,9	100	28,7	71,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Els resultats de 2017 apunten en la mateixa direcció que els de 2007 i mostren que en aquests deu anys les febleses i les forteses de les polítiques adreçades a la gent jove, en línies generals, s'han mantingut: al voltant de tres quartes parts dels joves que han seguit trajectòries més vulnerables (els quatre primers de la tipologia) han fet servir els programes o les prestacions assistencialistes. Entre les persones joves que han seguit trajectòries menys vulnerables, la proporció tot just arriba a la meitat, excepte en el cas dels joves amb estudis superiors, inestabilitat laboral i emancipació primerenca, que precisament és el que agrupa els joves amb una posició menys privilegiada dins del segon bloc (més anys de cura o inactivitat, menys ingressos mitjans i més pobresa). Per contra, l'accés als assessoraments i els programes culturals i educatius està força més estès entre les persones joves que han seguit itineraris formatius llargs, amb una diferència mínima de 5,9 punts percentuals (entre el grup 1 i el 8) i màxima de 27,4 punts percentuals (entre el grup 2 i el 5).

Així doncs, les persones joves que segueixen trajectòries de vulnerabilitat poden comptar amb el suport reactiu dels programes i prestacions públics de caire assistencialista (tot i que d'altra banda bona part del col·lectiu jove no pot accedir a aquests recursos en moltes ocasions en què ho necessita), però tendeixen a fer un ús més reduït d'aquells recursos que podrien contribuir, en part, a modificar les seves trajectòries. Per contra, les persones que han seguit trajectòries formatives més llargues i es troben en una situació de menys vulnerabilitat necessiten menys, lògicament, aquests recursos, i en canvi fan un ús més ampli dels que serveixen per assolir més qualitat de vida i reforçar la seva posició de benestar.

11.4. Conclusions

Les breus anàlisis realitzades en les pàgines anteriors han servit per destacar diversos factors d'interès en l'estudi de la joventut i el disseny de les intervencions de les administracions públiques adreçades a aquest col·lectiu.

En primer lloc, les dades de l'EJC17 posen de relleu la interrelació entre els diferents àmbits de vida de les persones joves i el cicle de vida. D'entrada, es constata que les edats continuen marcant els moments de transició: així, a pesar de la suposada difuminació entre les diferents etapes de la vida, dins del període de la joventut l'edat condiciona molt la situació en què es troben les persones joves. Per exemple, si bé la formació al llarg de la vida està cada cop més estesa, el cert és que l'etapa estudiantil es correspon principalment amb els primers anys de la joventut, mentre que a partir dels 25 anys els processos empresos prèviament d'inserció laboral comencen a permetre a les persones joves emancipar-se i formar noves famílies. És precisament al voltant d'aquestes etapes que sovint s'estructuren altres aspectes de la vida de les persones joves: les persones joves ocupades i emancipades, però que encara no tenen fills, tendeixen a ser les que més participació social i política tenen i les que més activitats lúdiques i culturals fan. El moment de la joventut en què es disposa d'autonomia financera i residencial, però encara no s'han format noves famílies (vida en parella i, sobretot, tenir fills) és aquell en què sovint s'assoleix la màxima activitat en els àmbits de la participació i la cultura. La joventut, doncs, lluny de ser una etapa de la vida marcada per la desvinculació dels afers socials, facilita l'establiment de relacions amb altres persones i la implicació en la vida comunitària. La salut també està relacionada amb les diferents etapes dins de la joventut, i són precisament els moments de màxima *intensitat* juvenil els que es corresponen amb més prevalença dels indicadors de risc; tot i això, l'àmbit laboral i familiar també té un gran pes, sovint obviat, en la determinació de l'estat de salut de les persones joves (Salas i Utzet, 2018).

En segon lloc, l'anàlisi de les trajectòries juvenils evidencia la important diversitat en les maneres com les persones transiten per la joventut. En l'anàlisi realitzada, els joves es reparteixen en un percentatge semblant en les vuit trajectòries conceptualitzades, de manera que no emergeix un tipus dominant de joventut, sinó que els diferents moments que la defineixen (com ara deixar els estudis, marxar de casa, etc.) es viuen en edats i de formes molt diverses. Destaca amb força, tot i que sens dubte no es tracta d'una novetat, el gran pes que té la transició educativa a l'hora de condicionar la resta de transicions que seguirà

l'individu, les seves condicions materials d'existència i la seva situació en relació amb la resta d'àmbits esmentats al paràgraf anterior. El fet d'assolir o no estudis superiors té un impacte gran sobre la situació i les oportunitats de les persones joves en una àmplia diversitat d'aspectes, des del risc de pobresa fins a l'estat de salut, la satisfacció amb la vida o la implicació social i política. Els altres marcadors de la joventut escollits per a l'anàlisi de les dades d'aquest capítol (la continuïtat/discontinuïtat laboral i el moment d'emancipació) tenen poca relació amb els altres camps tot just esmentats. Això, si bé era d'esperar en relació amb l'emancipació (ja que aquesta depèn dels esdeveniments previs), no ho era tant en relació amb la continuïtat laboral: s'ha constatat, però, que la trajectòria o situació laboral no condiciona tant la situació de les persones joves en relació amb els camps esmentats com haver assolit o no estudis superiors. Si l'anàlisi s'hagués fet dividint les persones joves entre les que han assolit estudis postobligatoris i les que no (l'anomenat abandonament escolar prematur), les desigualtats haurien estat encara més pronunciades.

En tercer lloc, també cal destacar que, per generar les desigualtats esmentades en la situació de la joventut (les desigualtats "de destinació"), les desigualtats "de partida" continuen tenint un pes fonamental. El lloc de naixement i l'origen social apareixen com les dues variables que determinen amb més força les oportunitats de les persones joves en la Catalunya actual. No obstant això, en termes generals les dones joves continuen tenint un seguit de desavantatges i continuen vivint situacions marcades per la desigualtat respecte als homes joves, tal com també evidencia el capítol de gènere d'aquesta publicació (De la Fuente *et al.*, 2018).

Finalment, les dades de l'EJC17 també permeten constatar el pes que han de guanyar les polítiques públiques per incidir més sobre les trajectòries de les persones joves. Certament, les persones joves d'origen estranger i d'origen social baix accedeixen a estudis superiors, i aquest és el principal mecanisme de mobilitat social ascendent. En aquest sentit, tot i que el sistema educatiu ja compleix una funció important en aquesta mobilitat, les oportunitats educatives encara varien molt segons el lloc de naixement i l'origen social: caldria potenciar les beques per a la realització d'estudis postobligatoris no superiors, ja que és entre els estudis obligatoris i els superiors que moltes persones joves deixen els estudis, i, en un context en què el cost dels estudis universitaris ha pujat i l'atur i la precarietat es cronifiquen, caldria reforçar les beques als estudis universitaris. Tot i això, les polítiques públiques van molt més enllà de les educatives, i les dades de l'EJC17 mostren com se'n fa una utilització molt diferenciada: d'una banda, és lògic i necessari que les polítiques assistencialistes (prestacions i serveis socials) s'activin quan els individus les necessiten, però d'altra banda l'esmentada divisió entre les persones joves segons el nivell d'estudis també es tradueix en un ús diferenciat de les polítiques, tot i que no tindria per què ser així: els programes vinculats a la cultura i al temps lliure, per exemple, tendeixen a ser més usats pels col·lectius més allunyats de la vulnerabilitat. En aquest sentit, determinats programes i actuacions de les administracions no només no redueixen les desigualtats socials sinó que contribueixen a consolidar-les.

Bibliografia

CASAL, J. (2000). "Capitalismo informacional, trayectorias sociales de los jóvenes y políticas de juventud", a L. Cachón (ed.). *Juventudes y empleos: perspectivas comparadas*, Madrid, MTAS.

DE LA FUENTE, M.; MEDINA, L.; BLANCO, M. (2018). "Gènere. Tendències de millora i resistències al canvi en la desigualtat entre dones i homes joves", a P. Serracant i M. Sala (coords.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Volum 2*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

MARTÍNEZ, R.; FÀBREGUES, S.; MENESES, J. (2018). "Cultura i oci. Transformacions, tendències i emergències", a P. Serracant i M. Sala (coords.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Volum 2*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

MIRET, P.; SALVADÓ, A.; SERRACANT, P.; SOLER, R. (2008). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2007*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

SALAS, S.; UTZET, M. (2018). "Salut. Una aproximació a l'estat i els hàbits de salut de la joventut i als factors que la determinen", a P. Serracant i M. Sala (coords.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Volum 2*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

SERRACANT, P. (coord.) (2013). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012. Volums 1 i 2*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.

SIMÓ, M. (2018). "Polítiques socials. De les preocupacions juvenils a les respostes de l'Administració pública", a P. Serracant i M. Sala (coords.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2017. Volum 2*, Barcelona, Direcció General de Joventut, Generalitat de Catalunya.